

Piispan ohjeistus koronatilanteessa 19.3.2020, päivitetty 7.4.

Kiitos seurakunnille ja niiden johtaville viranhaltijoille

Viime päivät ovat olleet poikkeuksellista aikaa. Maassamme on poikkeusolot ensimmäisen kerran sota-ajan jälkeen ja valmiuslain mukaisia toimenpiteitä on otettu käyttöön. Aluehallintovirastot ovat 17.3. tehneet päätöksen yli 10 hengen tilaisuuksien kieltämisestä.

Piispat antoivat [16.3. ohjeensa](#) jumalanpalveluksista ja kirkollisista toimituksista. Tätä ohjetta tarkennettiin piispojen toimesta 18.3. (Liite [piispojen ohje 18.3.](#)) Piispa Jukka kiittää seurakuntia vastuullisesta suhtautumisesta tilanteeseen ja annettuihin ohjeisiin.

Seurakunnan kirkkoherraan ja talouden/hallinnon johtavaan viranhaltijaan kohdistuu nyt paljon odotuksia monesta suunnasta. Tätä painetta helpottamaan on laadittu tämä ohje. Siinä täsmennetään aiemmin annettuja ohjeita ja otetaan esille myös uusia asiakokonaisuuksia.

Jumalanpalvelusten striimaukset

Jumalanpalvelukset ja kirkolliset toimitukset ovat kirkon hengellisen elämän ytimessä. Piispat ovat yhdessä sopineet, että jumalanpalvelukset pidetään sanajumalanpalveluksina. Jumalanpalvelus toteutetaan seurakunnan pääkirkossa siten, että paikalla ovat vain jumalanpalveluksen toimittajat. Jumalanpalvelusten yhteydessä ei kanneta kolehtia, koska kolehti on kerättävä jumalanpalveluksessa paikan päällä ja samaan aikaan tilaisuuden kanssa. Kolehtia ei tule kerätä etänä, vaikka se pystyttäisiinkin teknisesti toteuttamaan.

Jumalanpalvelusten toimittamisesta ilman kirkkotilassa läsnä olevaa seurakuntaa on tullut muutama kysymys. Tämä oli piispoilta tietoinen linjaus, joka perustuu kirkkolakiin, jatkuvan rukouksen hengelliseen symbolimerkitykseen ja evankeliumin lupaukseen: ”Missä kaksi tai kolme on koolla minun nimissäni, siellä minä olen heidän keskellään”. (Matt. 18:20)

Piispat myös ohjeistivat, että jumalanpalvelukset suoratoistetaan (striimataan) internetissä kussakin seurakunnassa käytettävissä olevin keinoin, eli niin, että suoratoisto toteutetaan paikalliset olosuhteet ja resurssit huomioon ottaen.

Monelle seurakuntalaiselle kotikirkko on rakas, ja siksi suoratoisto pyritään saamaan jollakin tasolla aikaan jokaisessa seurakunnassa. Rimaa suoratoiston tekemiseen ei tule asettaa liian korkealle. Hiippakuntadekaani Kari Ruotsalainen on lähettänyt 17.3. [ohjeita ja vinkkejä striimaukseen](#).

Hautaan siunaamiset

Hautaan siunaamisen järjestelyitä ohjaa Aluehallintovirastojen 17.3. tekemä päätös yli 10 hengen yleisötilaisuuksien kieltämisestä. Ministeriöiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta piispat ohjeistivat 18.3., että hautaan siunaamisissa voivat pastoraalisista syistä olla läsnä vainajan kaikkein lähimmät omaiset, vaikka tämä ylittäisikin 10 henkilön rajan. Kanttoria, suntiota ja pappia ei tarvitse sisällyttää kymmenen hengen kiintiöön. Piispa antaa kirkkoherroille ja heidän kauttaan papistolle erillisen ohjeen yli 10 hengen tilaisuuksiin liittyvistä pastoraalisen johtamisen periaatteista.

Yleisperiaatteena pysyy piispojen täsmentävänkin ohjeen jälkeen ajatus pienestä tilaisuudesta. Noin kymmenen hengen tilaisuus on tavoite. Tämän peruste on vakava tartuntatautilanne ja pyrkimys hillitä koronaviruksen leviämistä, mikä voi olla vaarallinen erityisesti vanhuksille ja riskiryhmiin kuuluville. Seurakunnan on varmistettava, että järjestelyistä vastaavat omaiset ovat tietoisia tästä rajoituksesta ja aloittavat suunnittelun tältä pohjalta.

Hautaan siunaamisissa tulee kaikin käytettävissä olevin keinoin pyrkiä välttämään tartuntariskiä esimerkiksi niin, että osallistujat ovat siunaustilassa tai haudalla riittävän etäällä toisistaan. Tarkkaa ohjetta ihmisten välisistä etäisyyksistä on mahdotonta antaa, koska paikalliset olosuhteet ovat niin erilaisia. Käytettäköön esim. kappelin tai kirkon koko laajuus, jotta tartuntariskiä pystytään näinkin minimoimaan. Haudalla tapahtuvaa siunaamista suositetaan, eritoten säiden lämmitessä kevättä ja kesää kohden. Luonnollisesti on selvää, että vähänkään hengitystieoireita saaneen, ulkomailla äskettäin palanneen tai riskiryhmään kuuluvan henkilön ei tule osallistua siunaustilaisuuteen. Piispat toivovat kaikkien ymmärrystä tälle tosiasialle.

Tuhkauksessa ensisijainen toimintatapa on toimittaa arkussa olevan vainajan siunaus ennen tuhkausta. Piispainkokouksen antaman ohjeen mukaan tuhkaamisen jälkeen tapahtuvalle siunaukselle vaaditaan erityisen painavat perusteet. Esimerkiksi vainajan kylmäsäilytystilojen riittämättömyys voi olla tällainen erittäin painava peruste. Menettelyn poikkeuksellisuus on syytä tehdä selväksi seurakunnan työntekijöille.

Sekä arkkuhautauksen että tuhkauksen kohdalla on mahdollista rohkaista järjestämään muistotilaisuus poikkeusolojen päätyttyä. Muistotilaisuuden yhteydessä voidaan pitää uurnanlasku tai rukoushetki haudalla. Mikäli omaiset päätyvät kuitenkin järjestämään muistotilaisuuden kymmenen hengen rajoituksen puitteissa välittömästi siunauksen jälkeen, seurakunta voi harkintansa mukaan tarjota tilojaan heidän käyttöönsä. Tässä tartuntatautilanteessa papin ja kanttorin ei ole välttämättä osallistua muistotilaisuuteen.

Suoratoisto (striimaus) on mahdollista myös siunaustilaisuuksissa. Suoratoisto on mahdollista esimerkiksi suljettuun facebook-ryhmään, josta omaiset saavat videon myös myöhempään käyttönsä. Monissa tilanteissa myös omaisilta voi löytyä halua ja osaamista sekä välineitä suoratoiston järjestämiseen. Tärkeintä on kaikissa tilanteissa miettiä yhdessä omaisten kanssa, kuinka lievittää niiden ihmisten lisäahdistusta, jotka surun keskellä joutuvat jäämään pois siunaustilaisuudesta.

Muut toimitukset

Toimitukset hoidetaan niin, että ihmisten turvallisuus on ensisijainen asia. On syytä harkita toimituksen siirtämistä, jos se on mahdollista.

Vaikka kotikaste ei juridisesti katsottuna ole julkinen tilaisuus, on siinä syytä noudattaa samoja periaatteita kuin muissa tilaisuuksissa. Poikkeustilanteissa voidaan menetellä siten, että lapsi rekisteröidään kolmen kuukauden kuluessa väestötietojärjestelmään ja kaste toimitetaan jonkin verran myöhemmin.

On tärkeää, että toimitusten yhteydessä huolehditaan niin seurakuntalaisten kuin seurakunnan työntekijöiden turvallisuudesta.

Muiden kirkollisten toimitusten osalta kukin piispa antaa hiippakunnassaan tarvittaessa yksittäistapauksissa ohjeita tässä kerrotun peruslinjan mukaisesti. Esimerkiksi avioliittoon vihkimisiä koskevat erityiskysymykset pyydetään lähettämään hiippakuntadekaani Kari Ruotsalaiselle, joka koostaa ne piispalle linjattavaksi.

Yksityinen ehtoollinen

Jos joku on kuolemanvaarassa tai muuten painavasta syystä haluaa ehtoollista, seurakunnasta se pyydettyä toimitetaan. Tilanteita on harkittava tapauskohtaisesti ja ne on toteutettava erityistä huolellisuutta sekä paikallisten hoitolaitosten ja asumisyksiköiden ohjeita noudattaen.

Yksityisessä ehtoollisessa on noudatettava sairaalaehtoollisen jakotapaa. Ehtoollisen jakaja käyttää ehtoollisaineita käsitellessään ja ehtoollista jakaessaan kertakäyttöhansikkaita sekä suu-nenäsuojainta, jotka hävitetään käytön jälkeen. Ehtoollisen vietossa käytetään erillispikareita, ja työntekijä antaa ehtoollisleivän suoraan ehtoollisvieraan käteen. Ehtoollisenjakajan on syytä varata kotikäynnille mukaan riittävä määrä pikareita sekä hansikkaat ja suu-nenäsuojaimet.

Seurakunnan tilojen käyttö

Valtioneuvosto on esittänyt toiveen, että myös uskonnolliset yhteisöt sulkevan tilansa. Seurakuntien tilat ovat julkisia tiloja. Toimitukset ovat näissä poikkeusolosuhteissa yksityisiä tilaisuuksia, mutta niitä koskevat ihmisten turvallisuutta ohjaavat ohjeet ja määräykset. Seurakunnan tiloja voidaan harkinnan mukaan antaa enintään kymmenen henkilön tilaisuuksien käyttöön.

Kirkkojen aukiolo

Kirkko on turvapaikka hädän keskellä. Piispat suosittavat seurakuntia pitämään kirkkojen ovia auki sunnuntain jumalanpalveluksen jälkeen. On tärkeä antaa mahdollisuus hiljentyä tai saada keskustelua. Kussakin seurakunnassa on paras paikallisymmärrys käytännön toteutukseen ja sen keskeisyyteen. Poikkeusolojen määräyksiä tulee kuitenkin tällöinkin noudattaa. Kirkossa ei saa olla yhtä aikaa yli 10 hengen joukkoa, etäisyyttä on oltava reilusti ja tilojen puhtaudesta on pidettävä erityistä huolta. Nämä näkökohdat edellyttävät työntekijän paikallaoloa kirkon aukiolon aikana.

Tilanteessa, jossa hallitus suosittelee, että tarpeetonta oleskelua yleisillä paikoilla vältetään, on harkittava tarkkaan, miten kirkkojen aukiolo on toteutettavissa ja miten siitä viestitään.

Seurakuntien hallinto

Kirkkolaki määrää perusteet kirkon hallinnon järjestämisestä poikkeusoloissa. Kirkkohallituksen täysistunto kokoontuu tiistaina 24.3.2020 päättämään seurakuntien hallinnon järjestämisestä poikkeusoloissa. KL 25 luvussa 14 § säädetään poikkeusoloista. Seurakuntien osalta todetaan, että poikkeusoloissa on mahdollista, että kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston päätösvalta siirretään kirkkoneuvostolle tai yhteiselle kirkkoneuvostolle taikka kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätösvalta siirretään kirkkoherralle.

Kirkkohallituksen valmistelussa lähdetään siitä, että seurakunnan luottamustoimet rinnastetaan kunnallisiin luottamustoiimiin, joita ei sido 70 vuoden ikä ja 10 hengen osallistujamäärä. Toiseksi valmistelussa on ollut esillä se, että kirkkovaltuustojen toimivalta siirrettäisiin kirkkoneuvostoille. Kolmanneksi esillä on ollut sähköisten kokousten mahdollisuus. Tällä hetkellä kirkkolainsäädäntö ei mahdollista sähköisiä kokouksia. Uuden kirkkolain valmistelussa sähköisten kokousten mahdollisuus on kirjattuna. Keskusteluun on noussut myös se, voitaisiinko poikkeusoloissa tehdä päätös sähköisten kokousten mahdollisuudesta.

Ennen kirkkohallituksen mahdollista päätöstä seurakuntien kirkko-/seurakuntaneuvostot kutsutaan koolle normaaliin tapaan, ellei siirtäminen ole mahdollista. Riskiryhmiin kuuluvien luottamushenkilöiden osalta todetaan, että turvallisempaa on olla osallistumatta kokouksiin. Näissä tilanteissa tarkoituksenmukaista on kutsua varajäsenet paikalle siten, että kokous on lainvoimainen. Olennaista on, ettei seurakuntien hallinto poikkeusoloissa halvaannu.

Sijaisuudet

On huomioitava, että saman työyhteisön jäsenet eivät altistu virukselle samanaikaisesti. Työyhteisön tulee minimoida kokoontumiset samoihin tiloihin. Etäyhteyksiä on syytä hyödyntää myös sisäisessä viestinnässä.

Poikkeustilanteessa on tärkeää, että sijaisjärjestelyt käydään läpi paikallisesti. Työpaikoilla on syytä varautua mahdolliseen koronaviruksen laajamittaisen leviämisen vaikutuksiin työn järjestämisessä ja työvoiman käytössä. Mikäli avainhenkilö sairastuu, on olennaista, että salasanat, avaimet jne. ovat tarvittavien henkilöiden käytössä. Toiminnan jatkuvuus tulee turvata myös poikkeusoloissa.

Sijaisjärjestelyihin on hyvä varautua rovastikuntatasolla lääninrovastien johdolla. Pappien osalta tukea saa tuomiokapitulista vs. hiippakuntapastori Päivi Liitiltä paivi.liiti@evl.fi.

Työkuvien muutokset

Työnantaja voi työnjohto- ja valvontaoikeutensa perusteella määrätä paikasta, jossa työ- ja virkatehtävät suoritetaan, ellei työsopimuksessa ole rajoitettu tätä työnantajan oikeutta. Työtehtävien muutoksista on aina hyvä kuitenkin hyvä keskustella ja pyrkiä yhteisymmärrykseen. Työnantaja voi myös yksipuolisesti tehdä töiden asianmukaisen järjestelyn kannalta tarpeellisia muutoksia tehtäviin sekä järjestellä työtehtäviä ja työaikoja siten, että työt tulevat tehdyksi myös muuttuneissa olosuhteissa.

Muuttuneessa tilanteessa on tarpeen arvioida, mihin seurakuntien työntekijöitä erityisesti tarvitaan poikkeusoloissa.

Diakoninen auttaminen ja asenne

Kirkkohallituksen Diakonia ja sielunhoito -yksikkö ja hiippakunnat ovat valmistelleet ohjeet muun muassa Kirkon keskusteluavusta, vapaaehtoistoiminnasta, taloudellisesta ja aineellisesta avustamisesta sekä vastaanottotoiminnan käytännöistä, valmiuslain vaikutuksista seurakunnissa työskenteleville terveydenhuollon ammattihenkilöille, digitaalisuudesta diakoniassa, harjoitteluista ja kotikäynneistä poikkeusolojen aikana.

Ohjeistus julkaistiin keskiviikkona 18.3. ja löydät sen Sakastista: <https://sakasti.fi/kriisit-ja-varautuminen/nain-varaudut/koronavirus/>

Lopuksi

Koronatilanteeseen liittyvät kirkkohallituksen, tuomiokapitulin ja piispojen ohjeet sekä yleiset kriisiviestintäohjeet on koottu tuomiokapitulin [koronaviestinnän verkkosivuille](#).

On todennäköistä, että eteen tulee kysymyksiä, joista lähetetään vielä täsmentäviä ohjeita.

Koronatilanteeseen tai annettujen ohjeiden soveltamiseen liittyvät kysymykset voi – ellei tässä ohjeessa ole jonkin kysymyksen osalta toisin sanottu - lähettää ensisijaisesti hiippakunnan valmiuspäällikkönä toimivalle lakimiesasessori Mari Aallolle mari.aalto@evl.fi.